

Bij Ickes Oedipus komt de modernisering van binnenuit

Plotseling opent Marieke Heebink een briljante monoloog over liegen: ieder een liegt, bankiers frauderen, men liegt over het milieu, mensen „leven onder een donzen deken van leugens”.

We zijn halverwege *Oedipus* door Toneelgroep Amsterdam in de briljante regie van de jonge Brit Robert Icke (1988). Heebink als Jocaste zit tegenover Hans Kesting als Oedipus aan een grote tafel. Zojuist vond daar een familiediner plaats, nu is het de plek van pijnlijke openhartigheid. Kesting krijgt in deze versie de rol van winnend campagneleider. Hij wil het onrecht uitbannen en orde brengen door antwoord te vinden op de vraag: hoe is de vorige leider Laios om het leven gekomen?

Regisseur Icke plaatst *Oedipus* in een hedendaagse entourage. Oedipus is voorbestemd het land een nieuwe toekomst te geven. Maar als hij de waarheid over Laios' dood zoekt, moet hij in de spiegel kijken en een schokkende confrontatie aangaan. Is Jocaste wel zijn vrouw, of misschien zijn moeder, zoals de blinde ziener Tiresias voerspelt? Is hij soms vadermoordenaar?

Het verhaal over Oedipus die ziende blind is en pas gaat zien als hij zichzelf - met de stiletto heels van zijn vrouw - heeft verblind is overbekend. Dat Icke een gloednieuwe bewerking geeft maakt het alleen maar spannender. Iedereen - wij de toeschouwers - kent de verwickelingen, behalve Oedipus zelf. Terwijl op het achtertoneel de campagne op volle toeren draait, raken Oedipus en Jocaste gevangen in de greep van de ware toedracht. Kesting beweegt zich als een gekooide leeuw, imposant in zijn verlangen

en angst voor onthullingen. In Aus Greidanus jr. als Creon vindt hij een geduchte tegenstander. Als Frieda Pittoors opkomt als zijn vermeende moeder verandert alles. Marieke Heebink weet vanaf dat moment wat er op het spel staat. Zij verbeeldt dat indrukwekkend, waarin net als bij Kesting het web van leugens verstikend is en de weg naar de waarheid angstwekkend.

Terzijde op het toneel staat een teller die de tijdsduur wegtikt. Juist als die met felrood oplichtende letters op nul springt, ontdekt Heebink wie haar man is en zij vlucht weg. Naast de hoofdrolspelers vallen Hugo Koolschijn als een indringende Tiresias op en H el ene Devos als dochter Antigone.

Bewerkingen en modernisering van klassieke tragedies zijn onontkoombaar in het theater van nu, zoals recent *De Oresteia* door Het Nationale Theater. Ickes aanpak is veruit de meest aansprekende. Hij creëert een nieuw verhaal dat volkomen consistent is, met welhaast klassiek ingeleefd spel. Bij Icke komt de modernisering van binnenuit en is er niet van buitenaf opgelegd. Dat Oedipus verward is in een verkiezingsstrijd klopt met het origineel. Oedipus wordt de nieuwe leider van Thebe, een stad geterroriseerd door rampspoed en onheil. De actuele-politieke betekenis is duidelijk: alleen een leider van onbesproken gedrag die niet verward is in leugens zou een land moeten besturen. Een onmogelijke opgave, maar wel terecht als ideaal. Dat dilemma geeft Toneelgroep Amsterdam ontroerend en overtuigend weer.

Kester Freriks

Theater

Oedipus. Door: Toneelgroep Amsterdam. Bewerking en regie: Robert Icke. Gezien: 8/4 Stadsschouwburg, Amsterdam. Aldaar t/m 18/5. Inl: tga.nl

